

Hoogbegaafd opgroeien

Hoogbegaafd opgroeien

**Michelle
Dewulf**

**Isabelle
François**

**Allesbehalve
een luxeprobleem**

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

‘Aan mijn ouders, voor de mooie start, en aan mijn gezin,
voor het prachtige vervolg’

– Michelle

‘Aan mijn moeder en Griet, die het vlammetje
in mij zagen branden, en aan mijn kinderen,
die het dagelijks aanwakkeren’

– Isabelle

Inhoud

Voorwoord	9
Waarom dit boek er kwam	11
Wat is hoogbegaafdheid?	25
Hoogbegaafdheid in de praktijk	47
Uitdagingen en kansen	91
Mythes, misverstanden en misdiagnoses	111
Wat kun je als ouder doen?	147
Wat kun je als leerkracht doen?	181
Geen luxeprobleem, maar een superkracht	209
Bibliografie	216
Aanbevolen literatuur	218

Voorwoord

Hoogbegaafdheid wordt wel vaker geassocieerd met prestaties en uitzonderlijke mogelijkheden. Maar achter die woorden schuilt een wereld die veel complexer en gelaagder is dan je op het eerste gezicht vermoedt. Hoogbegaafd zijn betekent niet alleen snel leren of creatief denken, het betekent ook intens beleven, anders voelen en soms botsen met een omgeving die niet altijd begrijpt wat er nodig is.

Dit boek draagt bij aan een grotere bewustwording rond hoogbegaafdheid. Het biedt niet alleen theorie, maar ook persoonlijke getuigenissen van Michelle en Isabelle, die dit boek warm en levensecht maken. Daarnaast brengt het aan de hand van de talrijke voorbeelden verhalen samen waarin zowel de vreugde van herkenning, de worsteling met verwachtingen alsook de zoektocht naar een plek waar je jezelf kan zijn zichtbaar worden. De bijkomende praktische tips voor ouders, leerkrachten en hulpverleners maken er een praktisch en werkbaar boek van.

Want hoogbegaafdheid vraagt niet alleen om erkenning, maar ook om een omgeving die begrijpt, ondersteunt en uitdaagt. Door kennis te combineren met praktijkervaring en concrete adviezen, reikt dit boek een kompas aan voor iedereen die te maken krijgt met hoogbegaafdheid – thuis, op school of in de samenleving.

Dat dit boek vele ouders, leerkrachten en hulpverleners mag inspireren om anders te kijken. Zo zullen vele kinderen en jongeren kunnen voelen dat ze gezien worden!

Tessa Kieboom

Waarom dit boek er kwam

Voor we écht beginnen...

We schreven dit boek omdat we er zelf lang naar gezocht hebben. Niet alleen naar informatie of juiste termen, maar vooral naar herkenning. Naar mensen die zeiden: 'Nee, je overdrijft niet.' Naar plekken waar we niet hoefden uit te leggen waarom het ouderschap soms zo intens is, of waarom ons kind op een heel andere manier leert, denkt, voelt.

We kwamen pas op latere leeftijd in aanraking met hoogbegaafdheid. Het woord viel gewoon amper toen we jonger waren. Als kind paste je je aan. Je was flink, plichtsbewust, misschien zelfs voorbeeldig. Maar je voelde ook dat er iets niet klopte. Dat het denken nooit stilstond. Dat je anders naar de wereld keek. Alleen had niemand daar toen woorden voor. Pas toen onze kinderen op school vastliepen, begonnen we opnieuw te zoeken. Wat eerst voelde als een probleem – een kind dat niet in het systeem past – bleek al snel een spiegel. En die spiegel bracht herinneringen naar boven. Herkenning. En uiteindelijk erkenning. Het werd voor ons beiden ook een richtingsaanwijzer.

In dit boek willen we ouders en leerkrachten meenemen in die zoektocht. We delen kennis, praktische handvatten en inzichten. We ontkrachten mythes en hameren op nuance. Maar voor we daaraan beginnen, vertellen we eerst ons eigen verhaal. Omdat we geloven dat het helpt om te weten dat je niet alleen bent.

We komen uit verschillende hoeken: de ene als ouder, coach en wetenschapper, de andere als onderwijsprofessional, ervaringsdeskundige en beleidsmaker. Maar we ontmoeten elkaar ergens

halverwege: in het verlangen om het anders te doen, en anderen daartoe te inspireren. We starten dit boek daarom niet met definities of modellen, maar met iets kwetsbaars: hoe hoogbegaafdheid op ons pad kwam. Twee verhalen. Twee perspectieven. Allebei geschreven met de hoop dat jij er herkenning en houvast in vindt.

Het verhaal van Michelle

'I'm an alien, I'm a legal alien.

I'm an Englishman in New York.'

Sting

Sommige liedjes blijven aan je kleven. Dit is er voor mij zo eentje. Omdat het gaat over anders zijn. Over aanvoelen dat je niet helemaal in de wereld past zoals die is, en tegelijk weten: dit ben ik. Ook ik voelde me lange tijd een alien, al kon ik dat gevoel moeilijk benoemen. Pas veel later leerde ik dat er woorden zijn voor hoe ik denk, voel en leef – en dat die woorden ook op mijn kinderen van toepassing zijn.

Toen ik aan dit boek begon, was ik net departementshoofd van de lerarenopleiding op Hogeschool PXL in Hasselt. Een nieuw begin, een hectische periode. Niet meteen het beste moment om aan een boek te beginnen, dacht ik. En toch voelde het juist. Twee weken na mijn start stapte er onverwacht een uitgever mijn kantoor binnen. In mijn overvolle agenda stond vaag iets over een overleg rond hoogbegaafdheid. Marie, de uitgever wilde niet zomaar een advies. Ze vroeg me of ik een boek wilde schrijven. In een eerste reactie nam mijn *imposter syndrome* de overhand.

'Ik ben geen professor in de hoogbegaafdheid. Ik ben geen pedagoog of psycholoog. Ik ben in feite classica van opleiding, ik ben leraar', zei ik aarzelend.

Daar nam mijn uitgever geen genoegen mee. 'Maar je bent wél een onderwijsmens. Departementshoofd. Je geeft vormingen, je schreef

over dit thema, je richtte een postgraduaat op rond hoogbegaafdheid', zei ze stellig.

Mijn gevoel zei dat ik dit ondanks de twijfels wel moest doen. Niet omdat ik alle antwoorden heb, maar omdat ik weet hoe het voelt. Omdat ik verhalen wil vertellen die ertoe doen. Omdat ik wil bijdragen aan een ander gesprek over hoogbegaafdheid: eentje waarin plaats is voor nuance, ervaring en menselijkheid.

Mijn eerste échte confrontatie met hoogbegaafdheid kwam via mijn oudste dochter. Ze was als peuter al enorm leergierig, gevoelig en bijzonder kritisch. Dat hoeft geen probleem te vormen, maar toen ze naar de kleuterschool ging, ontstonden er toch wel wat problemen. Ze kwam heel erg overprikkeld thuis, begon babytaal te spreken, had lichamelijke klachten en haar leerhonger was groter dan ooit. Voorlezen werd ons ochtendritueel om haar rustig de klas in te krijgen. Totdat haar leerkrachten me vertelden tijdens het eerste oudercontact dat ze in een plusklas zat en dat ze de hulp hadden ingeroepen van Tessa Kieboom, een professor gespecialiseerd in hoogbegaafdheid.

Ik weet nog hoe de grond onder mijn voeten leek weg te zakken. Ik wilde geen label. Geen traject. Ik wilde gewoon dat mijn dochter zich goed voelde op school. Maar die weg bleek complexer dan gedacht. Vanaf dat moment begon een zoektocht. Eerst voor haar, maar uiteindelijk ook voor mezelf. Ik herkende in mijn dochter zoveel kleine dingen. Haar vragen, haar rechtvaardigheidsgevoel, haar intense beleving. En plots viel ook voor mij veel op z'n plaats. Maar dat ik zelf binnen dat profiel paste, durfde ik nog niet uit te spreken. Het waren uiteindelijk anderen die mij de spiegel voorhielden. Een vriendin, pedagoog van opleiding, met een man die zelf hoogbegaafd is, durfde

het als eerste voorzichtig te benoemen. Ze had dit over mij en mijn dochter al langer in de gaten, maar nu leek ze helemaal overtuigd. Het voelde alsof er een deur op een kier werd gezet, maar voor mezelf vond ik dit nog erg moeilijk te geloven, laat staan te aanvaarden.

De echte wake-upcall kwam er pas bij professor Tessa Kieboom. In een gesprek over mijn dochter keek ze me doordringend aan en zei: 'Je bekijkt haar de hele tijd door je eigen, negatieve bril, met jouw eigen valkuilen. En zolang je je eigen hoogbegaafdheid niet begrijpt en aanvaardt, kun je haar niet echt zien voor wie ze is. Dat is pas nefast voor je kind.'

Die woorden kwamen hard binnen. Het raakte me diep én het maakte iets los. Daar, op dat moment, begon mijn echte traject. Niet alleen als ouder of als professional, maar als mens. Het was het begin van een pijnlijk, maar tegelijk bevrijdend proces van zelfaanvaarding. En ik ben haar daar eeuwig dankbaar voor. Die erkenning raakte me dieper dan ik had verwacht. Het deed pijn om terug te kijken, om te beseffen hoe vaak ik mezelf had aangepast, ingehouden, uitgeput. Er vloeiden tranen. Van herkenning, van rouw, van opluchting. Ik ben dus niet raar, dacht ik. Ik ben gewoon... mezelf. Maar 'gewoon' voelde allesbehalve gewoon.

Ik begon te lezen, onderging testen, volgde trajecten en coachings. Ik leerde over mezelf, maar ook over anderen. Tegelijkertijd gaf ik lezingen, begeleidde ik studenten en leerkrachten en schreef ik over hoogbegaafdheid. Ik deed dat nooit expliciet vanuit mijn persoonlijke rol, maar vanuit mijn rol als onderwijsmens. Ook al kreeg ik regelmatig de vraag of er een persoonlijke link was, ik ben daar zelden open over geweest.

Dit boek schrijf ik in de eerste plaats als onderwijsmens, maar ook als moeder. Als iemand die zichzelf stukje bij beetje heeft leren begrijpen en aanvaarden. Het is een kwetsbare zoektocht geworden.

Soms word ik overspoeld door emoties. Dan ben ik diep geraakt door onrecht, of voel ik vreugde bij iets kleins wat anderen niet eens zouden opmerken. Die intensiteit heb ik lang gezien als iets lastigs. Maar nu zie ik het ook als mijn kracht. Net omdat ik nu écht weet wie ik ben en waar mijn drijfveren liggen, durfde ik de stap te zetten naar mijn nieuwe functie, maar ook naar dit boek. Zonder dat zelfinzicht was ik er wellicht niet aan begonnen.

Als ik één wens heb voor dit boek, dan is het deze: dat het een spiegel mag zijn. Voor ouders, leraren, hoogbegaafden. Voor iedereen die zich soms een alien voelt in een wereld die niet helemaal klopt. En als er één advies is dat ik jullie allen wil meegeven: blijf jezelf. Wees authentiek. Als leraar, als ouder, maar ook als hoogbegaafde zelf. Alleen dan kun je het meeste bereiken.

Het verhaal van Isabelle

'One hundred and twenty-eight times two equals

two hundred and fifty-six.

Two hundred and fifty-six times two equals... uhm...

five hundred and twelve.

Five hundred and twelve...'

Ik staar met grote ogen naar mijn zoon, die aan de ontbijttafel tegen zichzelf aan het praten is. Af en toe neemt hij een hapje cornflakes en hij verdubbelt steeds verder tot hij het boven tweeduizend welletjes vindt. Het is februari 2021 en over een paar maanden wordt hij zes. Tussen haakjes: wij voeden hem niet tweetalig op. Dat doet hij zelf.

Het was ons al langer duidelijk dat hij 'een pientere jongen' was. Zijn bijnaam in de crèche was 'de professor', omdat ze nooit eerder een kind hadden dat op zijn tweede alle cijfers kon lezen, en de code van de deur uit zijn hoofd kende. Maar aangezien mijn man en ik beiden ook sterk zijn in wiskunde, was dat in ons hoofd toch niet zo uitzonderlijk. Of dat vertelden we onszelf toch.

De sprongen die hij maakte in die maanden thuis tijdens corona, bliezen ons omver. En we konden onszelf niet langer wijsmaken dat dit allemaal wel meeviel, met die voorsprong.

Met een klein hartje, maar aangemoedigd door vrienden en familie die in het onderwijs stonden, ging ik met zijn toekomstige juf van het eerste leerjaar praten. Het is nu eenmaal best wel spannend om hardop te zeggen dat je kind stukken verder staat dan wat als 'normaal' wordt beschouwd.

Ik begrijp dan ook dat dit vroeger nooit besproken werd. Toch kapulteert het observeren van mijn oudste me vaak naar mijn eigen kindertijd. Ik was het kind-met-de-duizenden-vragen. Ik ben mijn ouders zo dankbaar dat ze er vaak de encyclopedie bij sleurden, want zo ging dat in het pre-google-tijdperk. Ik was een heel flinke en 'brave' leerling, maar voelde me nooit echt thuis in de groep. Ik maakte de oefeningen, de extra oefeningen en had dan nog ruim de tijd om verhalen te schrijven of een boek te lezen. Hoewel ik heel erg mijn best deed om me aan te passen, snapte ik vaak niet waar mijn leeftijdsgenoten mee bezig waren. Of in elk geval: ik snapte het wel, maar vond het zelf totaal niet interessant.

Vanuit mijn eeuwige nieuwsgierigheid ging ik bio-ingenieur studeren. Dat bleek een goede keuze – niet alleen kreeg ik antwoorden op heel wat vragen, en vragen bij heel wat antwoorden, ik leerde er ook mensen kennen bij wie ik écht mezelf mocht zijn. Het is moeilijk om te omschrijven wat dat doet met iemand die elke dag een masker opzette en was gaan geloven dat er nooit iemand zou zijn om een écht gesprek mee te voeren.

Tegelijk liep ik in dat eerste jaar ook stevig vast en kostte het een tweede zit om een efficiënte studiemethode te vinden. Dat was een heftige periode, voor het eerst ging het niet helemaal vanzelf... Ik wist niet wat me overkwam en mijn zelfvertrouwen smolt als sneeuw voor de zon.

Pas jaren later besepte ik dat ik nooit had leren falen. Letterlijk ALLES wat ik ooit probeerde, ging quasi vanzelf. Gelukkig werd ik goed ondersteund en kwam het allemaal goed met die examens.

Fast forward naar mijn eigen leergierige, intense kind. Dat kwaad werd als er eens iets niet vanzelf ging. Mijn oudste zoon, mijn spiegel en wegwijzer in dit traject. Toen ik het aandurfde om met zijn school te gaan praten, merkte ik hier veel goede wil, maar minder kennis. Na verdere gesprekken op school waren er steeds meer vragen en minder antwoorden. Mijn nieuwsgierigheid kreeg alweer de overhand: waarom is hier zo weinig over geweten, wat kunnen we doen, en waar kan ik dat uitzoeken?

Ik beet me vast in het thema en volgde een aantal opleidingen rond hoogbegaafdheid. Er ging een nieuwe wereld voor me open; het ging allemaal zoveel verder dan dat cognitieve!

Voor het eerst in jaren had ik het gevoel dat ik op het goede spoor zat. We zagen wat een positieve impact onze nieuwe aanpak had op onze zoon, en op ons gezin in het algemeen. Er kwam rust en begrip in ons gezin. Ik voelde me een bondgenoot van de school, in plaats van de tegenstander. En wat nog meer was: ik had het gevoel dat ik anderen kon helpen dat ook te bereiken. Er was een vlammetje beginnen branden dat zich niet meer liet blussen.

Ik startte mijn praktijk Bright Star Coaching en ging tegelijk aan de slag als lesgever bij Spring-Stof, deeltijds onderwijs voor begaafde kinderen, in Leuven.

Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong, cognitief sterke kinderen, meer- of hoogbegaafde kinderen... wat niet standaard is, wordt vaak ervaren als een probleem. En hoewel er zeker valkuilen zijn en het behoorlijk intens kan zijn om zo'n snel hoofdje op te voeden, is het ook absoluut een superkracht.